

## სინონიმია

თითოეული ენის ლექსიკო-სემანტიკურ სისტემაში არის სიტყვები, რომელებიც აღნიშნავენ ერთსა და იმავე ენისგარეშე რეალურ ობიექტებსა და მოვლენებს, მაგრამ განსხვავდებიან აზრობრივი, შეფასებითი, ემოციონალუ-ფუნქციონალური ან რაიმე სხვა ელფერით. ეს სინონიმებია (sinónimos). ისინი მონაწილეობენ მდიდარი და მრავალფეროვანი ენის ლექსიკის შექმნაში, რომლის მეშვეობითაც ადამიანი გამოხატავს თავის აზრებსა და გრძნობებს, აფასებს და ახასიათებს სინამდვილის ფაქტებს და აძლევს მათ ხატოვან, მხატვრულ ფორმას; ისინი ხელს უწყობენ ენისა და მეტყველების სტილის ფორმირებასა და ფუნქციონირებას და ლიტერატურული ჟანრის ენობრივ თავისებურებას.

ენაში სინონიმების ერთობლიობას სინონიმკას (sinónimos, conjunto de sinónimos) უწოდებენ. ტერმინი სინონიმია (sinonimia) ლექსიკასთან მიმართებაში აღნიშნავს განსხვავებული, თავისი ლექსიკური მნიშვნელობით მსგავსი, სიტყვების ლექსიკო-სემანტიკურ დამოკიდებულებას მეტყველებაში და კონტექსტში სიტყვებს შორის აზრობრივი მსგავსების დადგენის პროცესს, სიტყვების ოკაზიონალური სინონიმური სიახლოვის ჩართვით.

სინონიმები მეტყველების ერთი ნაწილის სიტყვები ან მათი ეკვივალენტი ფრაზეოლოგიზმებია, რომელთა ლექსიკური მნიშვნელობა ერთი და იგივე ცნებას გამოხატავენ, მაგრამ განსხვავდებიან აზრობრივი, სტილისტური ან სტილური ელფერით.

სხვა ტერმინოლოგიის გამოყენებით, შეიძლება ვთქვათ, რომ სინონიმები განსხვავდებიან კონოტაციებით ანუ იმ თანმხლები სემანტიკური, ექსპრესიულ-ემოციონალური და ფუნქციონალური კონპონენტებით, რომელებიც ავსებენ სიტყვის ან ფრაზეოლოგიზმების ძირითად შინაარსს. აღსანიშნავია, რომ საუბარია კონტექსტის გარეთ, სიტყვისათვის დამახასიათებელ შიდა კონოტაციებზე და არა იმ მრავალფეროვან კონოტაციებზე, რომელებიც კონტექსტითაა ფორმირებული. მაგალითად, სიტყვები: cama, lecho, tálamo, litera, camastro, catre, yacija და სხვა გამოხატავენ ერთი და იგივე ცნებას – ავეჯის საგანი, რომელიც დამოიყენება ძილისათვის ანუ საწოლი, მაგრამ თითოეული მათგანი ასახელებს საწოლის სხვადასხვა სახეობას ან თავის ლექსიკურ მნიშვნელობაში შეიცავს რაიმე დამატებით აზრობრივ ან შეფასებით ელემენტს. ასევე ცნება გარდაცვალება აჯგუფებს სინონიმების მთელ სერიას: morir, expirar, finar, irse al otro barrio, pasar a mejor vida. ჩამოთვლილი სინონიმებიდან თითოეულის

ლექსიკურ მნიშვნელობას გააჩნია თავისებურებანი, თავისი შინაარსობრივი სპეციფიკა, მაგრამ ყველა იმ მნიშვნელობების სემანტიკურ ბირთვის ცნება “სიკვდილი, სიცოცხლის შეწყვეტა” წარმოადგენს.

ძნელი გასაგები არ არის, რომ სინონიმები ცალკე არ არსებობენ. ორი ან მეტი სინონიმი წარქმნიან ე.წ. სინონიმურ რიგს (სერიას, ჯგუფს), რომელშიც, როგორც წესი, ერთი სიტყვა წარმოადგენს დომინანტს. ასეთი სიტყვის ლექსიკური მნიშვნელობა, ჩვეულებრივ, თითქმის ამოიწურება გამოხატული ცნებით, ის მოკლებულია ემოციონალურ-ექსპრესიულ შინაარსს და სტილისტური თვალსაზრისით წარმოადგენს ლიტერატურულ-ნორმატიულს. მაგალითად, სინონიმურ ჯგუფში *adoro* (მორთულობა), *atavío*, *decorado*, *decoración*, *ornato*, *ornamento* დომინანტის მოთხოვნას პასუხობს სიტყვა *adorno*, ხოლო რიგში *robar* (მოპარვა), *quitar*, *limpiar*, *saquear*, ასეთი სიტყვაა - *robar*.

მაგრამ საერთო-სახალხო ენის ყველა ცნების სიტყვები შედიან შესაბამის სინონიმურ რიგებში? საჭიროა თუ არა მათში დიალექტიზმების ჩართვა? მივაკუთვნოთ თუ არა არაგონული *bata* (უგუნური) *tonto* დომინანტიან სინონიმებს ან ლეონური *perinchar llenar*-ის ჯგუფს? ან როგორ მოვიქცეთ მრავალფეროვანი ჟარგონების შემთხვევაში, როგორცაა, მაგ.: ქურდული, რომელშიც ცნება “მოპარვა” შეიძლება გადმოცემული იყოს ლექსიკოლოგების მიერ რეგისტრირებული ოთხ ათეულზე მეტი ზმნით: *antuviar*, *lañar*.

კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას არქაული ტიპის სიტყვები – *atristar* (დაღონება, დამწუხრება), *arronquecer* (ხროტინი), *buldevia* (შეურაცხყოფა), *armento* (ნახირი), *arrememorar* (გახსენება), მივაკუთვნოთ თუ არა ისინი თანამედროვე ენის სინონიმებს?

განსაკუთრებული პრობლემა წარმოიქმნა ესპანური ენის ნაციონალური ვარიანტების ლექსიკურ თავისებურებებთან დაკავშირებით არგენტინაში, კუბაში, მექსიკაში, ნიკარაგუაში, თვითონ ესპანეთში და ა. შ. ესპანურ სიტყვებთან (მაგ.: *bolacear* – ცრუობა, მოტყუება, *pava* – ჩაიდან, *colectivo* - ავტობუსი ან *friega* – სისულელე).

არგენტინაში არის საკუთარი არგენტინული სინონიმები, ხოლო მეზობელ ურუგვაიში – საკუთარი. როგორც ვიცით, ესპანურზე საუბრობენ ორ ათეულზე მეტ დამოუკიდებელ ქვეყანაში და თითოეულში ესპანური ენა წარმოადგენს ოფიციალურ ენას. ამასთან ერთად მისი

თავისებურება იმაში გამოიხატება, რომ ის ფაქტიურად ასრულებს ერთა შორის საურთიერთობო ენის ფუნქციას. მას, თითქოს, გააჩნია არსებობის სამი ძირითადი ფორმა:

1. ეროვნული (ვარიანტული), რომელშიც რეალიზდება ენობრივი ფონდის კონკრეტული ნაციონალური ვარიანტი, ყველა მისი ენობრივი თავისებურებებით;
2. ზოგადესპანური ანუ საერთაშორისო (ვარიანტაშორისი), რომელიც უზრუნველყოფს ურთიერთობებს ნებისმიერ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ესპანურ ენაზე მოსაუბრეთა შორის და ინარჩუნებს ესპანური ენის ერთობას, როგორც ურთიერთობის საშუალებას ყველა რეგიონში;
3. გლობალური, რომელიც წარმოადგენს ესპანური ენის ყველა ნაციონალური და ტერიტორიალური ვარიანტებისა და მთელი მათი სახესხვაობების ფონეტიკური, გრამატიკული და ლექსიკური საშუალებების შერწყმას.

სინონიმური რიგის სიდიდე ენის ჭრილთან მის მკაცრ დამოკიდებულებაში განიხილება. თუ სინონიმური რიგები გამოიყოფა ენის არსებობის თანამედროვე ზოგადესპანური ფორმის დონეზე, მაშინ ლოგიკური იქნება სინონიმურ რიგებში ჩაერთოს ვარიანტული, დიალექტური და ჟარგონული სინონიმები, მათში არ შევა მხოლოდ ხმარებიდან ამოღებული არქაიზმები. მაგრამ ასეთი რიგების ფორმირება დიდ სირთულეებთანაა დაკავშირებული, ამასთან პრაქტიკულად მიუღებელი იქნება ესპანურ ენაზე მრავალი მოსაუბრისათვის, რომელიც წარმოადგენს ესპანური ენის მატარებლებს მის კონკრეტულ ნაციონალური ვარიანტში. ამიტომ სინონიმური რიგის სიდიდეზე უფრო მიზანშეწონილია ვისაუბროთ ესპანური ენის ამა თუ იმ ნაციონალური ვარიანტის ფარგლებში, რომელშიც ეგზოტიზმის უფლებით შეიძლება მოხვდეს სხვა ნაციონალური ვარიანტების ესა თუ ის სინონიმი. მაგრამ, ამ დონეზეც ლექსიკოგრაფებს ჩვეულებრივ ლექსიკონებში არ შეაქვთ დიალექტური, ვიწროპროფესიონალური და მარგინალური ჟარგონული სიტყვები. პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია შევისწავლოთ ესპანური სინონიმური საშუალებების ის ფონდი, რომელიც შეადგენს ე. წ. ზოგადენობრივ ფორმას. ის ლიტერატურულ ნორმაზე ფართოა. ზოგადენობრივ ნორმაში შედის არა მარტო ლიტერატურული ენის სიტყვები, არამედ უფრო დიდი მოცულობის ლექსიკური სფეროს მეტნაკლებად გამოყენებული სიტყვებიც. ლექსიკურ დონეზე ზოგადენობრივი ნორმის გარეთ რჩება მასისთვის გაუგებარი დიალექტიზმები, სპეციფიური პროფესიონალიზმები, ვიწრო სფეროს ფარგლებში გამოყენებული ლექსიკური ერთეულები, ახალგაზრდული და ზოგიერთი სხვა

სოციალური ჟარგონები, “საიდუმლო” ენის ლექსიკა, ხმარებიდან ამოღებული არქაიზმები და სხვადასხვა ოკაზიონალიზმები.

ამასთან, უნდა გვახსოვდეს, რომ თუ სიტყვა წარმოადგენს სინონიმური რიგის ელემენტს, მისი ინდივიდუალური ლექსიკო-სემანტიკური მდგომარეობა ამავე რიგის სხვა დანარჩენი წევრებისათვის მნიშვნელოვანია (ყოველ შემთხვევაში, ახლო მდგომარეობისათვის). ეს იმას ნიშნავს, რომ ენის ისტორიული განვითარებისათვის სინონიმური რიგის დომინანტი შეიძლება შეიცვალოს და ესპანური ენის ნაციონალურ ვარიანტებში ერთი და იგივე რიგის დომინანტებს სხვადასხვა სახის მნიშვნელობა მიენიჭოთ. სიტყვის შემდეგ წყვილებში პირველი წევრს წარმოადგენს ამერიკანიზმი: *jalar - tirar, montar - subir, agarrar - coger, tomar - coger, exigir - pedir, botar - echar.*

სხვადასხვა მიზეზების გამო ზოგადესპანური სტანდარტის ამერიკულ ვარიანტებში სინონიმის დომინანტებმა (საყრდენი სინონიმები) გადაინაცვლეს პერიფერიაზე და ადგილი დაუთმეს უფრო აქტიურ სიტყვებს. ამერიკანიზაცია წარმოიქმნა, შესაბამისად, არა მარტო პერიფერიულ სიტყვებში, რომლებიც ამერიკული ვარიანტებისთვისაა დასაყრდენი (მაგ.: *agarrar*, რომელმაც არგენტინულსა და ურუგვაულში გამოდევნა *coger, montar*-მა ვენესუელურში გამოდევნა *subir* და სხვ.), არამედ ის შეეხო შესაბამის კორელანტებსაც, რომლებიც დომინანტური სიტყვებიდან პერიფერიულებად გადაიქცნენ.

ენაში სინონიმების გაჩენა, თითქოს, ადამიანთა შორის ურთიერთობას და მათ მიერ სინამდვილის შემეცნების მოთხოვნილობებშია დაპროგრამებული. ენაში დაფიქსირებულია ადამიანის შეგნებული, რაციონალური და ემოციონალური მოქმედება. აზროვნება ვლინდება მოვლენების მკაფიო დეტალიზაციაში, მათი თვისებებისა და თავისებურებების დაზუსტებაში, აზროვნება იჭერს ნიუანსებს ქცევაში, ცხოვრების ნირში, ცოცხალი არსებების გარეგნობაში, ადამიანის გაცნობაში და ა.შ. ყველაფერი ეს, რა თქმა უნდა, ენაშიც აისახება, მათ შორის სინონიმებშიც.

აბსტრაქტული ცნება, რომელიც ფორმირებულია არსებითი სახელების, საგნებისა და მოვლენების მეტად ზოგადი თვისებების საფუძველზე უკავშირდება შეფასებით, ემოციონალურ, ექსპრესიულ ხასიათს. ლექსიკური მნიშვნელობის ცნების ბირთვი თითქოს “იფარება” დამატებითი ელფერით, აძლიერებს თავის მნიშვნელობას და დეტალიზებული ნიშან-

თვისებების ხარჯზე ხდება უფრო კონკრეტული. მაგალითად, *mujer* (ცოლი) ყველაზე ნეიტრალური სიტყვაა “გათხოვილი ქალის” ცნების გამოსახატავად. ეს არ არის დატვირთული დამატებითი კონოტაციებით. მისი სინონიმის *esposa* (მეუღლე)-ს ლექსიკური მნიშვნელობა გამოხატავს იგივე ცნებას, მაგრამ რაღაც ოფიციალურობისა და სერიოზულობის ელფერით. სიტყვა *la cónyuge*-ს ოფიციალურ-იურიდიული მარკირება აქვს, ხოლო სინონიმს *cotilla*-ს ხუმრობის ემოციონალური ელფერი, ფრაზეოლოგიზმ *media naranja*-ს ირონიური და ა.შ. სხვა ტიპის ელფერი აქვს სიტყვა *lluvia* (წვიმა)-ს სინონიმებს, რომლებიც დიფერენცირებულია წვიმის ხანგრძლივობისა და ინტენსიურობის მიხედვით: *llovizna* – მცირე წვიმა, ჟინჯვლა; *chipichipi* – ესეც მცირე წვიმაა, მაგრამ თვითონ სიტყვა ლათინო ამერიკულ სასაუბრო ენას ეკუთვნის; *matapolvo* – მცირე, ხანმოკლე წვიმა; *mollizna* – მცირე, ნელი წვიმა; *chaparrón* – კოკისპირული, მაგრამ ხანმოკლე წვიმა; *chaparrado* – მნიშვნელობით ემთხვევა *chaparrón*-ს, მაგრამ თვითონ სიტყვა იშვიათად გამოიყენება; *aguacero* – თავსხმა, მაგრამ ხანმოკლე; *aguarrada*-ს გააჩნია იგივე მნიშვნელობა, მაგრამ უფრო ხშირად გამოიყენება პალენსიაში; *deluvio* – უძლიერესი წვიმა, რომელზეც ამბობენ, რომ არის ნამდვილი წარღვნა და ა. შ.

რადგან სიტყვა პოლისემანტიკურია, სინონიმური კავშირების დადგენა ხდება სიტყვის ერთ-ერთ მნიშვნელობათაგან. ამგვარად, ერთი და იგივე ლექსიკური ერთეული შეიძლება შევიდეს სხვადასხვა სინონიმურ რიგში. ზედსართავი სახელი *libre* “თავისუფლების უფლების მქონე” მნიშვნელობით სინონიმია *independiente*, *emancipado*-სი; “გათავისუფლებული, რაღაცისაგან თავდაღწეულის” მნიშვნელობით აღმოჩნდება ერთ რიგში *rescatado*, *librado*, *liberado*, *franco*-სთან; “თავაშვებული, თავაწყვეტილი, თვითნება”-ს მნიშვნელობით სინონიმია *desenfrenado*, *licencioso*, *atrevido*; მნიშვნელობით “დაუკავებელი (რაღაცით)” იქნება ერთ ჯგუფში *desembarazado*, *suelto*, *desocupado*-სთან. *Precioso* მნიშვნელობით “ჩინებული, არაჩვეულებრივი” მიეკუთვნება *exelente*, *primoroso*, *estimable*; მნიშვნელობით “მვირფასი, უმვირფასესი” კი – *hermoso*, *bello*, *encantador*-ს. არსებითი სახელი *regla*, იმასთან დაკავშირებით, თუ რა მნიშვნელობას გადმოსცემს, მიეკუთვნება ისეთ სინონიმურ რიგს, როგორიცაა: *pauta*, *modelo*, *patrón*, *norma*, *razón*, *medida*.

საინტერესოა, არსებობს თუ არა ენაში აბსოლუტური სინონიმები ანუ ისეთი სიტყვები, რომლებიც ერთმანეთისაგან მხოლოდ ჟღერადობით განსხვავდებიან, ხოლო სხვა მხრივ – სემანტიკურად, სტილისტიკურად, გრამატიკულად მსგავსნი არიან. ასეთი სიტყვები, შესაძლოა,

გვხდება, მაგრამ ისინი გამონაკლისად უნდა ჩაითვალოს, რადგან თავად ენობრივი სისტემა ისწრაფის იქითკენ, რომ სინონიმები არსებობდნენ, როგორც თვისებებით, ხასიათით, ელფერით განსხვავებული სიტყვები. თუ ენაში ჩნდება აბსოლიტური სინონიმები, მაშინ შეიძლება სპონტანურად შეიქმნას იმის ტენდენცია, რომ მოხდეს მათი შემდგომი დიფერენციაცია. ზოგჯერ ამტკიცებენ, რომ, მაგალითად, austral და meridional აბსოლიტური სინონიმებია. თუმცა, მათ გააჩნიათ საკუთარი სემანტიკური ელფერი: meridional გამოხატავს ცნებას სამხრეთული, იგივე მნიშველობისაა austral, მაგრამ იმ გაგებით, რომ ეკუთვნის სამხრეთ ნახევარსფეროს. სწორედ ეს ზედსართავი შედის ტერმინოლოგიურ შეთანხმებაში hemisferio austral, polo austral, aurora austral, pez austral, რომლებშიც მისი შეცვლა meridional-ით არაკორექტული იქნებოდა.

### სინონიმების კლასიფიკაცია

სინონიმები არაერთგვაროვანია. ჩვეულებრივ, მათ ყოფენ ორ ნაწილად: იდეოგრაფიული (ცნებითი, სემანტიკური) სინონიმები და სტილისტიკური.

- პირველი მათგანი ზოგჯერ იყოფა: 1. საკუთრივ ცნებითად (იდეოგრაფიულ), რომლებიც განსხვავებიან აზობრივი ელფერით და 2. სტილურად, რომლებიც განსხვავდებიან თავისი ემოციონალურ-ექსპრესიული ნიშან-თვისებების საფუძველზე.
- ვ.ი. კოდუხოვთან არსებობს სხვა მსგავსი დაყოფები: 1. ცნებითი სინონიმები; 2. სტილური ანუ ფუნქციონალური, რომლეთაც მიეკუთვნება პოეტიზმები, სასაუბრო სიტყვები, დიალექტიზმები, არქაიზმები, ბარბარიზმები; 3. ემოციონალურ-შეფასებითი.
- ა. ა. ბრაგინასთან გვხვდება ორი დაჯგუფება: სტილურ-ექსტენსიური და სტილისტიკურ-ინტენსიური და ა.შ.

მაგრამ ზემოთ აღნიშნული დაყოფები გარკვეულწილად ბუნდოვანია. იდეოგრაფიულ და სტილისტიკურ სინონიმებს შორის ზღვარის გავლება, პრაქტიკულად, შეუძლებელია. სინონიმების უმრავლესობა ემსახურება სტილისტიკურ და აზრობრივ (დამაზუსტებელი ელფერის) მიზნებს და ხშირად ორივე ფუნქციას ერთდროულად ასრულებს.

უფრო მიზანშეწონილია სინონიმების დაყოფა მეტყველებაში მათი ფუნქციის გათვალისწინების მიხედვით. პირველ რიგში აღნიშვნა იმ ორი ძირითადი ფუნქციისა, რომლებიც შეადგენენ სინონიმების ლექსიკო-სემანტიკურ სპეციალიზაციას. საუბარია

**დამაზუსტებელ და სტილისტიკურ** ფუნქციებზე. მათგან პირველი დაკავშირებულია ამა თუ იმ ცნების იერთან (ელფერთან), ხოლო მეორე – ემოციონალურ-ექსპრესიულ ელფერთან. ამასთან, სინონიმის ორივე ფუნქციის რეალიზება მეტყველებაში შეიძლება ერთდროულად ხდებოდეს. სინონიმების დანარჩენი ფუნქციები, რომლებიც ამ ორი ძირითადის წარმოებულებს წარმოადგენენ, მათ შორის შემცვლელის ფუნქციაა, რომლის არსი იმაშია, რომ სინონიმების საშუალებით მოკლე კონტექსტში თავიდან აცილებულია გამეორებები.

უფრო დაწვრილებით განვიხილოთ სინონიმებს შორის არსებული შინაარსობრივი და ინფორმაციული განსხვავებები:

1. სინონიმები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან აზრობრივი ელფერთ, ცნების რაიმე ნიშნის დეტალიზაციით. მაგალითად, *enseñanza* აღნიშნავს სწავლებას მხოლოდ მასწავლებლის დახმარებით, ხოლო *instrucción* – სწავლებას ნებისმიერი მეთოდით; *Mentira* – წმინდა წყლის ტყუილი, *embuste* – წინასწარგანზრახული ტყუილი; *Pared* – ჩვეულებრივი კედელი, *tabique* – ტიხარის ტიპის კედელი, *muro* – კაპიტალური კედელი, *muralla* – ქალაქის ან ციხის გალავანი, *tapia* – ქვის კედელი. ამ უკანასკნელი რიგის სინონიმები მიუთითებენ ერთნაირი ტიპის ობიექტებზე, რომლებიც ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან მასალით, დანიშნულებით ან სიმკვრივით. ტრანსპორტის საშუალებების სპეციალიზაციისას განსხვავებას აფიქსირებენ სინონიმები: *coche*(მსუბუქი ავტომობილი) – *camión* (სატვირთო) – *taxi* (ტაქსი) – *autobús* (ავტობუსი). ამგვარად, სინონიმების მადიფერენცირებელი აზრობრივი ელფერები უაღრესად მრავალფეროვანია.
2. სინონიმების მნიშვნელობა შეიძლება დიფერენცირებული იყოს ხარისხით, ზომით ან ნიშან-თვისების გამოვლენის ინტენსივობით. ზედსართავი სახელები: *grande*, *enorme*, *grandioso*, *colossal*. *gigantesco* მიუთითებენ რაიმეს განსხვავებულ ზომებზე. ნომინანტ *grande*-სთან შედარებით სხვა ზედსართავი სახელები თითქოსდა აძლიერებენ ზომის, მოცულობის, ხარისხის მაჩვენებელს, მიუთითებენ ზომის, მოცულობის, სიდიდის გაზრდის სხვადასხვა დონეზე. ხმის ან ხმაურის ძალის სიძლიერის ხასიათი მოცემულია სინონიმებში: *alto*, *retumbante*, *ensordecidor*, *atronador*, *tronador*. არსებითი სახელები: *miedo*, *espanto*, *temor*, *pavor*, *terror* აღნიშნავენ საშიშროების წინაშე სხვადასხვა ძალის სულიერი ღელვის, წუხილის, მღევლარების, შიშის გრძნობებს.

3. სინონიმები განსხვავდებიან სუბიექტური შეფასების ხასიათითა და ხარისხით, რომელიც გადმოსცემს მოსაუბრის დამოკიდებულებას აზრის ობიექტთან. ემოციონალურ-ექსპრესიული შეფასების სინონიმები ძალიან ხშირია ფამილიარულ, სასაუბრო და ყოფით მეტყველებაში. სინონიმურ რიგში: comer, zampar, jamar, tragar, devorar, engullir. ზმნების უმრავლესობაში გადმოცემულია კვების პროცესის ემოციონალურ-ექსპრესიული ხასიათი, ისინი განსხვავდებიან სტილისტიკური მარკირებითაც (კვება, ჭამა, ჩახეთქვა, შესანსვლა, ილუკმება, შთანთქმა და სხვ.). ადამიანის იერსახის ნეიტრალური, სახუმარო, ირონიული, უხეში, უგულვებელმყოფელი, ზემადალი ხასიათის მდიდარი გამაა გადმოცემული სინონიმებში: cara, rostro, haz, faz, fisionomía, jeta, jeme, palmito.
4. სინონიმები შეიძლება არ თანხვდებოდნენ ერთმანეთს თავისი სტილისტიკური ფარდობითობით. ისინი შეიძლება იყვნენ წიგნის, სალაპარაკო-ყოფითი, სასაუბრო, ოფიციალური, საქმიანი და ა.შ. სიტყვები. აგრეთვე, დიალექტიზმები და ჟარგონები, რომლებიც ენის საყოველთაო ნორმებს არ ეწინააღმდეგება. ზემოთ მოყვანილი კვების პროცესისა და იერსახის სინონიმები სტილისტურ მიმართებაში ყველა მარკირებული. მაგ.: სიტყვა faz – წიგნიერი, სადღესასწაულო, პოეტურია; უგულვებელმყოფელი hocico და morro, ისევე როგორც ირონიული frontispicio ეკუთვნის სალაპარაკო-ყოფით მეტყველებას, ხოლო უხეში jeta - სასაუბროს (კილოზე). პროფესიულ სფეროსთან არის დაკავშირებული incisión (ჭრილი) და suberoso (კორპის, საცობის მაგვარი), რომლებიც წარმოადგენენ cortadura და corchoso-ს სინონიმებს. ჟარგონულ ელფერს იძენს არსებითი სახელი escandalo (სკანდალი) ისეთ სინონიმებში, როგორებიცაა: bululú, cantao, cacao, barrila. ესპანელებისათვის ცნობილია, რომ სიტყვა ómnibus (autobús-ის სინონიმი) დამახასიათებელია ესპანური ენის ზოგიერთი ვარიანტისათვის, ხოლო მისი სინონიმი colectivo – რიო დე პლატასათვის. ასევე, ცნობილია, რომ არაგონში, მაგალითად, შეუძლიათ თქვან churdón framluesa-ს ნაცვლად, ხოლო პალენსიაში, როგორც უკვე ითქვა, aguarrada ნაცვლად aguacero-სი.
5. დროებითი ფაქტორის ზემოქმედებით ზოგჯერ სიტყვების მნიშველობებში ჩნდება თავისებური სემანტიკური კონპონენტი. სინონიმებს შორის შეიძლება იყოს ნეოლოგიზმები და ჯერ კიდევ მოქმედი არქაული სიტყვები, რომელთაც გააჩნიათ საკუთარი სტილისტური ელფერი, რაც მათ სხვა სინონიმებისაგან განასხვავებს.

სინონიმურ წყობაში: portero, guardaneta, arquero გამოჩნდა ნეოლოგიზმი cancerbero (cerber-დან, მცველი). მეორე სემანტიკური ნეოლოგიზმი ariete (ტარანი) გახდა delantero centro-ს სინონიმი. უმთავრესად წიგნიერ მეტყველებაში და, პირველ რიგში, მხატვრულ ლიტერატურაში თავის ფუნქციას ასრულებენ სინონიმი-არქაიზმები: aglayo (გამოხატავს იგივე ცნებას, რასაც pasmo, asombro).

### ესპანური სინონიმის ენობრივი წყაროები

როგორია ესპანური სინონიმის ენობრივი წყაროები? ისინი მეტად მრავალფეროვანია. განვიხილოთ მათგან ძირითადები.

ესპანური სინონიმების უმრავლესობა იქმნებოდა ენაში არსებული სიტყვაწარმოქმნელი მოდელებით. ასეთი სიტყვების ფუძეებად იღებდნენ ესპანურს, ლათინურს, ზოგჯერ უცხოენოვან სიტყვებსაც. მაგ.: მნიშვნელობით ახლოსმდგომი სინონიმები: comenzar, empezar, iniciar, principiar ენაში წარმოიქმნენ სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა წყაროებიდან. ჟ. კორომინასის ეტიმოლოგიური ლექსიკონის მონაცემებით, ზმნა comenzar – “დაწყება” მნიშვნელობით წარმოიქმნა XIII საუკუნეში ვულგარული ლათინური cominitiare-დან (ლათ. cum + initiare), ხოლო მისი სინონიმი empezar დაფიქსირებულია XI საუკუნის ძეგლებში და წარმოქმნილია ესპანურიდან en + pieza. Principiar, რომელიც წარმოქმნილია ლათინური principium-იდან, პირველად რეგისტრირებულია XVI საუკუნის ძეგლში. და ბოლოს, ზმნა iniciar, რომელიც შესულია “Diccionario de autoridades”-ის (1734 წ.) მეოთხე ტომში, მომდინარეობს ლათინური initiare-დან.

თანდთან ყალიბდებოდა სინონიმური წყობა: combate, batalla, acción, refriega, escaramuza, pelea. ამასთან, არსებითი სახელი combate და acción ლათინური წარმოშობისაა, batalla მომდინარეობს გალორომანული წყაროებიდან, refriega – საკუთრივ ესპანური წარმოშობისა, სიტყვა escaramuza წარმოიშვა იტალიური scaramuzza-დან, ხოლო pelea წარმოიშვა პორტუგალიურ-ესპანურ ნიადაგზე.

თავის დროზე ულმანი წერდა, რომ ინგლისურ ენაში სინონიმები წარმოიშვებიან, როგორც ორსართულიანი და სამსართულიანი წარმონაქმნები. პირველ შემთხვევაში ეს არის

სინონიმების წყვილი წარმოქმნილი ურთიერთდაპირისპირებული პრინციპით “ანგლო-საქსონური წარმომავლობა – ლათინური (ან რომელიმე სხვა) წარმომავლობა”. მაგ.: learned.

მეორე შემთხვევაში საუბარია სამმაგ შკალაზე: ანგლო-საქსონური წარმომავლობა-ფრანგული-ლათინური ან ბერძნული. მაგალითად: end – finish – conclude.

მსგავსი პარალელები შეიძლება გავავლოთ ესპანურ ენაშიც იმ განსხვავებით, რომ ლათინურის “დასწრება” უსათუოდ გაცილებით მასიურია, ხოლო ეტიმოლოგიური შეპირისპირებები – უფრო მრავალფეროვანი.

პირველ რიგში, აუცილებელია, აღინიშნოს ლათინური წარმოშობის ეტიმოლოგიური დუბლეტები, რომლებმაც მნიშვნელოვანი როლი შეასრულეს ესპანური ენის სინონიმური ფონდის შექმნაში. ლათინურიდან დამკვიდრებულ სიტყვებს, რომლებმაც საფუძველი დაუდეს ესპანურ ენას უწოდებენ ესპანიზმებს, მათ შეიძლება დავუპირისპიროთ ლათინიზმები ანუ ის სიტყვები, რომლებიც უფრო გვიან ეტაპზე შევიდნენ ესპანურ ენის შემადგენლობაში. ასეთ შემთხვევებში ულმანის ინგლისური ენისათვის გამოყვანილი ორწევრიანი ფორმულა მეორდება ესპანურშიც. ამას ადასტურებენ შემდეგი მაგალითები: ესპ. atestiguar – ლათ. testificar (“დამოწმება”-ს მნიშვნელობით), ესპ. entero – ლათ. integro (მთელი, მთლიანი), ესპ. contar – ლათ. computar (თვლა), ესპ. hondo – ლათ. Profundo (ღრმა), ესპ. isla – ლათ. insula (კუნძული), ესპ. hastio – ლათ. fastidio (ზიზღი), ესპ. lidiar – ლათ. litigar (დავა, სასამართლოში ჩივილი), ესპ. masajear – ლათ. Masticar (ღეჭვა), ესპ. obrero – ლათ. operario (მუშა) და სხვ.

ორწევრიანი მოდელი შეიძლება იყოს არა მარტო “ესპანური სიტყვა – ლათინური სიტყვა” ტიპის, არამედ “ესპანური – უცხოენოვანიც” და “ლათინური – უცხოენოვანიც”, ხოლო სამწევრიანი ფორმულა იძენს ორ ძირითად ვარიანტს: ლათ. combate (ჩხუბი) – ესპ. refriega- იტ. escaramuza; ლათ. deseo – ესპ. gana – იტ. capricho.

ამასთან, არიან მრავალწევრიანი სინონიმური რიგები, რომლებშიც ხდება კომბინაციების გამეორება და ვარირება.

სინონიმის მნიშვნელოვან მატერიალურ წყაროს მორფოლოგიური სიტყვაწარმოქმნები წარმოადგენენ. სინონიმები შეიძლება შეიქმნას საერთო ძირისა და სხვადასხვა აფიქსების საფუძველზე: liberar – librar – libertar – revivir; avaro – avariento.

მეტად ხშირია სინონიმების წარმოქმნა სხვადასხვა ძირიდან (ფუძეებიდან), მაგრამ საერთო პრეფიქსებით ან აფიქსებით: *aleccionar, amaestrar, adoctrinar, descortés, descontento, recolección, recaudación, recogimiento* და სხვ.

სინონიმის მდიდარ წყაროს სიტყვის ისეთი თვისება წარმოადგენს, როგორცაა პოლისემანტურობა. ის წინასწარ განსაზღვრავს სიტყვაში უკვე არსებულის საფუძველზე ლექსიკური მნიშვნელობის წარმოქმნის შესაძლებლობას. ეს ხდება მაშინ, როცა სიტყვას იყენებენ გადატანითი მნიშვნელობით ან როცა ის ასრულებს მეტაფორის, მეტონიმის ან სინეკდოქეს ფუნქციებს. თანდათან გადატანითი მნიშვნელობის გამოყენების საფუძველზე გამომუშავდება წარმოებული ლექსიკური მნიშვნელობა, რომელიც შეიძლება იყოს სხვა სიტყვების სინონიმური. მაგ.: მეტაფორული ტროპის საფუძველზე ზედსართავ სახელს *verde* (მწვანე) გამოუმუშავდა წარმოებული მნიშვნელობა “გამოუცდელი, მკვახე” და *verde* გახდა *inexperto*-სა და *inmaduro*-ს სინონიმური. *Moler*-ს (დაფქვა) გაუჩნდა ზმნების *fatigar, cansar, fastidiar* (დაღლა, დაქანცვა, მობეზრება) სინონიმური მნიშვნელობა, ხოლო *molienda* (ნაფქვავი, დაფქვილი) ნიშნავს აგრეთვე *molestia*-ს, *incomodidad*-ს (მოუსვენრობა, უხერხულობა); *León* (ლომი) გამოიყენება *tenorio, divo*-ს (ქალთა გულის მპყრობელი, იღბლიანი კაცი) მნიშვნელობაშიც. მსგავსი მაგალითები ბევრია. ამგვარი გზით, მეტონომიური გადატანებისა და სინეკდოქების საფუძველზე, იქმნებოდა ლექსიკური მნიშვნელობები, რომლებიც ამდიდრებენ ენის სინონიმიკას.

სოციალური ჟარგონები და დიალექტები, აგრეთვე, წარმოადგენენ სინონიმური რიგების გამდიდრების წყაროს. ლეონური *brizar* დაემატა სინონიმებს *acunar, cunear*-ს (დარწვევა, დანანავება); ანდალუზიიდან მოვიდა სიტყვა *chunga* და გახდა *burla*-ს (ხუმრობა, თამაში, გართობა) სინონიმი; ჟარგონული წარმოშობისაა *parne* მნიშვნელობით *dinero* (ფული) და *cantar* (მღერის) *confesar*-ის (გამოტეხვა, აღიარება) სინონიმით და ა.შ.

გარკვეულწილად ზოგიერთი თანამედროვე უცხო ენიდან ნასესხები სიტყვებიც ზრდიან სინონიმურ ჯგუფებს: *boicot, turismo, volibol, sándwich*, ზოგიერთი ისეთი სიტყვების სინონიმი გახდა: *embargo, viaje, coche, balovolea, bocadillo*.

ამგვარად, პრაქტიკულად, ყველა სიტყვაწარმომქმნელი საშუალება და წყარო მონაწილეობს ესპანური ენის სინონიმური სიმდიდრის შექმნაში.